

Briuselis, 2019 m. balandžio 11 d.

**SU JUNG TINĖS KARALYSTĖS IŠSTOJIMU IŠ EUROPOS SĄJUNGOS SUSIJĘ CIVILINĖS
JUSTICIJOS IR TARPTAUTINĖS PRIVATINĖS TEISĖS SRITIES KLAUSIMAI IR ATSAKYMAI Į
JUOS**

2019 m. sausio 18 d. Europos Komisijos tarnybos paskelbė atnaujintą *Pranešimą suinteresuotosioms šalims „Jungtinės Karalystės išstojimas ir ES civilinės teisenos ir tarptautinės privatinės teisės taisyklės“*¹ (toliau – pasirengimo „Brexit’ui“ pranešimas)².

Šis klausimų ir atsakymų sąrašas yra pasirengimo „Brexit’ui“ pranešimu grindžiamos papildomos gairės, taikytinos tuo atveju, jei išstojimo dieną Jungtinė Karalystė taps trečiaja šalimi ir nebus ratifikavusi susitarimo dėl išstojimo ir jei nebus taikomas Susitarime dėl išstojimo nustatytas pereinamasis laikotarpis.

Išstojimo diena – 2019 m. lapkričio 1 d.³

Prireikus šis klausimų ir atsakymų sąrašas gali būti atnaujintas ir papildytas.

1. JURISDIKCIJA

1.1. Ar po išstojimo dienos ieškinys Jungtinės Karalystės draudikui gali būti pareikštas 27 ES valstybėse narėse⁴?

27 ES valstybėse narėse po išstojimo dienos iškeltos bylos

¹ https://ec.europa.eu/info/files/civil-justice_lt.

² Primenama, kad Jungtinė Karalystė dalyvauja taikant ne visą teismo bendradarbiavimo civilinėse ir komercinėse bylose srityje *acquis*.

³ 2017 m. kovo 29 d. Jungtinė Karalystė pranešė apie savo ketinimą išstoti iš Sąjungos pagal Europos Sąjungos sutarties 50 straipsnį. 2019 m. kovo 22 d. pirmą kartą nusprendusi pratęsti terminą, 2019 m. balandžio 11 d. Europos Vadovų Taryba (50 straipsnis), susitarusi su Jungtine Karalyste, nusprendė Europos Sąjungos sutarties 50 straipsnio 3 dalyje nustatytą 2 metų terminą dar kartą pratęsti iki 2019 m. spalio 31 d.

Tačiau jeigu Jungtinėje Karalystėje nebus surengti rinkimai į Europos Parlamentą ir jeigu ne vėliau kaip 2019 m. gegužės 22 d. ji dar nebus ratifikavusi Susitarimo dėl išstojimo, išstojimo diena bus 2019 m. birželio 1 d.

⁴ Nors ES sutartyse numatyta speciali Airijos ir Danijos (ne)dalyvavimo taikant šią ES *acquis* dalį tvarka, paprastumo sumetimais vartojama sąvoka „27 ES valstybės narės“.

Tarptautinės jurisdikcijos bylose, susijusiose su draudimu, taisyklės nustatytos 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo⁵ 11 straipsnyje. Šios taisyklės nustato ES teismų jurisdikciją tais atvejais, kai draudiko nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra vienoje iš valstybių narių⁶.

Tai reiškia, kad nuo išstojimo dienos galimybė pareikšti ieškinį Jungtinės Karalystės draudikui vienos iš ES valstybių narių teisme priklauso nuo tos ES valstybės narės nacionalinės teisės.

27 ES valstybėse narėse iškeltos bylos, kurios išstojimo dieną dar nebaigtos

Dėl tarptautinės jurisdikcijos bylose, kurios išstojimo dieną dar nebaigtos, žr. pasirengimo „Brexit’ui“ pranešimą.

1.2. Ar po išstojimo dienos Reglamentas (ES) Nr. 1215/2012 bus toliau taikomas vartojimo sutartims?

27 ES valstybėse narėse po išstojimo dienos iškeltos bylos

Šis klausimas aptartas *Pranešime suinteresuotosioms šalims „Jungtinės Karalystės išstojimas ir ES vartotojų apsaugos ir keleivių teisių taisyklės“*⁷.

27 ES valstybėse narėse iškeltos bylos, kurios išstojimo dieną dar nebaigtos

Dėl tarptautinės jurisdikcijos bylose, kurios išstojimo dieną dar nebaigtos, žr. pasirengimo „Brexit’ui“ pranešimą.

1.3. Kaip bus taikoma *lis pendens* taisyklė?

Nuo išstojimo dienos Reglamento (ES) Nr. 1215/2012 29 straipsnio 1 dalyje nustatyta 27 ES valstybių narių teismų pareiga nebetaikoma Jungtinės Karalystės teismams, į kuriuos kreiptasi.

Tačiau, kiek tai susiję su Jungtinės Karalystės teismais, į kuriuos kreiptasi pirmiausia, tampa taikytinas Reglamento (ES) Nr. 1215/2012 33 straipsnis.

⁵ OL L 351, 2012 12 20, p. 1.

⁶ Pagal Reglamento (ES) Nr. 1215/2012 11 straipsnio 2 dalį draudiko, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta nėra valstybėje narėje, tačiau kuris turi filialą, atstovybę arba kitokį padalinį vienoje iš valstybių narių, ginčiuose, susijusiuose su tuo filialu, tokia valstybė narė yra laikoma draudiko nuolatinė gyvenamąja (buveinės) vieta.

⁷ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/consumer_protection_and_passenger_rights_lt.pdf.

2. TAIKYTINA TEISĖ

2.1. Kokia teisė bus taikytina vartojimo sutartims nuo išsto­jimo dienos?

2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės (Roma I)⁸ 6 straipsnis užtikrina, kad, nepriklausomai nuo šalių pasirinktos teisės arba teisės, kuri taikoma automatiškai, vartotojams, kurių įprastinė gyvenamoji vieta yra ES valstybėje narėje, būtų taikoma privaloma apsauga pagal tą teisę, jei į juos toje valstybėje narėje nukreipta trečiosios šalies prekybininkų veikla. Nuo išsto­jimo dienos tai bus taikoma ir Jungtinės Karalystės prekybininkams⁹.

3. PRIPAŽINIMAS IR VYKDYMAS

3.1. Ar po išsto­jimo dienos Jungtinės Karalystės teismų sprendimai tebebus pripažinti ir vykdomi pagal ES taisykles?

Šis klausimas aptartas pasirengimo „Brexit’ui“ pranešime. ES taisyklės dėl pripažinimo ir vykdymo nebus taikomos Jungtinės Karalystės teismų sprendimams net jei teismo sprendimas priimtas arba vykdymo procesas pradėtas iki išsto­jimo dienos.

Vienintelė šios taisyklės išimtis yra tuo atveju, jei Jungtinės Karalystės teismo sprendimui iki išsto­jimo dienos buvo pritaikyta egzekvatūros procedūra. Taip yra todėl, kad tokį teismo sprendimą konkrečios ES valstybės narės teismai dar iki išsto­jimo dienos yra paskelbę vykdytinu toje valstybėje narėje. Todėl tai, kad teismo sprendimą pirmiausia priėmė Jungtinės Karalystės teismas, tampa nebeaktualu. Ši išimtis taikoma ir autentiškiems dokumentams bei susitarimams, kurie iki išsto­jimo dienos pripažinti vykdytiniais vienoje iš ES 27 valstybių narių.

3.2. Kas bus, jei pažyma pagal Reglamentą (ES) Nr. 1215/2012 išduota iki išsto­jimo dienos?

Šio klausimų ir atsakymų dokumento 3.1 punkte nurodyta taisyklė, t. y. vykdymo pagal ES teisę sustabdymas, galioja ir pažymos pagal Reglamento (ES) Nr. 1215/2012 53 straipsnį išdavimui kilmės valstybėje narėje. Tokios pažymos išdavimas valstybėje narėje negali būti prilygintas dokumento pripažinimui vykdytinu (egzekvatūrai) vykdymo valstybėje narėje iki išsto­jimo dienos.

Valstybė narė gali pagal nacionalinę teisę nuspręsti Jungtinės Karalystės teismų sprendimams, kuriems iki išsto­jimo dienos išduota pažyma pagal

⁸ OL L 177, 2008 7 4, p. 6.

⁹ Žr. Pranešimą suinteresuotosioms šalims „Jungtinės Karalystės išsto­jimas ir ES vartotojų apsaugos ir keleivinių teisių taisyklės“, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/consumer_protection_and_passenger_rights_lt.pdf.

Reglamentą (ES) Nr. 1215/2012, toliau taikyti iš esmės tokias pačias taisykles, kaip ir galiojančios taisyklės.

3.3. Kaip dėl susitarime dėl teisingumo nurodyto Jungtinės Karalystės teismo priimto sprendimo pripažinimo ir vykdymo?

Bylos, iškeltos ES valstybėse narėse po išstojimo dienos

2018 m. gruodžio 28 d. Jungtinė Karalystė pasirašė ir ratifikavo 2005 m. Hagos konvenciją dėl susitarimų dėl teisingumo¹⁰. Jungtinei Karalystei išstojus iš ES be susitarimo dėl išstojimo, jai bus taikoma Konvencija.

Tačiau, remiantis Konvencijos 16 straipsnio 1 dalimi, **ji bus taikoma tik susitarimams dėl išimtinio teisingumo, sudarytiems po to, kai Konvencija įsigaliojo Jungtinei Karalystei**, t. y. po to, kai Jungtinė Karalystė tapo Konvencijos šalimi¹¹.

ES valstybėse narėse iškeltos bylos, kurios išstojimo dieną dar nebaigtos

Dėl bylų, kurios išstojimo dieną dar nebaigtos, žr. pasirengimo „Brexit’ui“ pranešimą.

3.4. Kaip dėl Jungtinės Karalystės teismo sprendimo dėl santuokos nutraukimo pripažinimo?

Jungtinės Karalystės teismo sprendimai dėl santuokos nutraukimo, kurie buvo priimti iki išstojimo dienos, bet kuriems netaikoma pripažinimo procedūra pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo¹², 21 straipsnio 3 dalį

Teismo sprendimas dėl santuokos nutraukimo, kuris jau įsigaliojo iki išstojimo dienos, nuo tos dienos nenustos galioti. Tokiu teismo sprendimu pakeičiamas sutuoktinių statusas – jų santuoka nutraukiama – ir preziumuojama, kad tas statusas yra toks pat visose 27 ES valstybėse narėse. Jei statusas pasikeitė iki išstojimo dienos, jis toliau pripažįstamas visose 27 ES valstybėse narėse, išskyrus atvejus, kol yra teismo sprendimas dėl nepripažinimo. Tai, kad vėliau atsiranda teisinio režimo pokyčių, nereiškia, kad toks sprendimas dėl statuso netenka galios. Vis dėlto, jei po išstojimo dienos teismo sprendimas dėl santuokos nutraukimo ginčijamas Europos Sąjungoje, ES taisyklės dėl teismo sprendimo dėl santuokos nutraukimo nepripažinimo pagrindų nebetaikomos, tačiau taikomi nacionalinėje teisėje nustatyti nepripažinimo pagrindai.

¹⁰ <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=98>.

¹¹ Pirminė Jungtinės Karalystės nurodyta prisijungimo prie Konvencijos data buvo 2019 m. balandžio 1 d., tačiau šiuo metu Jungtinė Karalystė ją nukėlė į 2019 m. balandžio 13 d. arba gegužės 23 d., atsižvelgiant į tai, kuris scenarijus bus taikomas (taip pat žr. 3 išnašą).

¹² OL L 338, 2003 12 23, p. 1.

27 ES valstybėse narėse po išstožimo dienos iškeltos bylos

Tarptautiniu lygmeniu šį klausimą reguliuoja 1970 m. Konvencija dėl santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium pripažinimo¹³. Jungtinė Karalystė yra šios Konvencijos šalis, tačiau šiuo metu iš 27 ES valstybių narių jos susitariančiosios šalys yra tik 12 valstybių narių. Bet kuri ES valstybė narė, pageidaujanti prisijungti prie Konvencijos, turėtų gauti ES leidimą.

27 ES valstybėse narėse iškeltos bylos, kurios išstožimo dieną dar nebaigtos

Dėl bylų, kurios išstožimo dieną dar nebaigtos, žr. pasirengimo „Brexit’ui“ pranešimą.

3.5. Kaip dėl Jungtinės Karalystės teismo sprendimo dėl išlaikymo pripažinimo ir vykdymo?

27 ES valstybėse narėse po išstožimo dienos iškeltos bylos

Tarptautiniu lygmeniu šį klausimą reguliuoja 2007 m. Hagos konvencija dėl tarptautinio vaikų ir kitokių šeimos išlaikymo išmokų išieškojimo¹⁴. 2018 m. gruodžio 28 d. Jungtinė Karalystė pasirašė ir ratifikavo šią Konvenciją. Jungtinei Karalystei išstojus iš ES be susitarimo dėl išstožimo, jai bus taikoma Konvencija.

Tačiau, remiantis Konvencijos 56 straipsnio 1 dalimi, **ji bus taikoma tik prašymams, kurie pateikti po to, kai Jungtinė Karalystė tapo Konvencijos šalimi**¹⁵.

27 ES valstybėse narėse iškeltos bylos, kurios išstožimo dieną dar nebaigtos

Dėl bylose, kurios išstožimo dieną dar nebaigtos, žr. pasirengimo „Brexit’ui“ pranešimą. Tais atvejais, kai išstožimo dieną ES valstybių narių teismuose nagrinėjamos bylose vienos iš šalių nuolatinė gyvenamoji vieta yra Jungtinėje Karalystėje, nuo išstožimo dienos nustoja galioti nuostatos dėl pripažinimo ir vykdymo pagal ES teisę. Šios konkrečios nuostatos taikomos tik tarpvalstybinėse bylose, kaip jos apibrėžtos reglamente, t. y. tais atvejais, kai vienoje valstybėje narėje prašoma pripažinti ar vykdyti kitoje valstybėje narėje priimtą sprendimą dėl išlaikymo. Nuo išstožimo dienos šio reikalavimo nebeatitiks šalys, kurių nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra Jungtinėje Karalystėje. Tais atvejais 27 ES valstybės narės nuspręs, kokių procesinių priemonių imtis tokioje byloje: ar tęsti bylą pagal nacionalinę proceso teisę, ar nutraukti bylą ir nurodyti pareiškėjams iš naujo pradėti procesą pagal nacionalinę proceso teisę. Vieno sprendimo, kaip elgtis tokiais atvejais, reglamentuose nenustatyta.

¹³ <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=80>.

¹⁴ <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=131>.

¹⁵ Pirminė Jungtinės Karalystės nurodyta prisijungimo prie Konvencijos data buvo 2019 m. balandžio 1 d., tačiau šiuo metu Jungtinė Karalystė ją nukėlė į 2019 m. balandžio 13 d. arba gegužės 23 d., atsižvelgiant į tai, kuris scenarijus bus taikomas (taip pat žr. 3 išnašą).

4. NEMOKUMAS

4.1. Kaip dėl nemokumo bylų, iškeltų 27 ES valstybėse narėse?

27 ES valstybėse narėse po išstojimo dienos iškeltos pagrindinės arba šalutinės bylos

Nuo išstojimo dienos Jungtinė Karalystė nebegali iškelti bylų pagal Reglamentą (ES) 2015/848.

27 ES valstybės narės toliau taiko Reglamentą (ES) 2015/848, atsižvelgdamos į tai, kad Jungtinė Karalystė yra trečioji šalis, kuriai Reglamentas (ES) 2015/848 netaikomas.

Vienoje iš 27 ES valstybių narių iškeltos pagrindinės arba šalutinės bylos, kurios išstojimo dieną dar nebaigtos

Pasirengimo „Brexit’ui“ pranešimo 1 skirsnis taikomas ir nemokumo byloms.

Toliau taikomos ES jurisdikcijos taisyklės. Tais atvejais, kai iki išstojimo dienos pagrindinė byla iškelta Jungtinėje Karalystėje, o šalutinė byla – vienoje ar keliose 27 ES valstybėse narėse, atitinkamos valstybės narės (-ių) teismai išlaiko tarptautinę jurisdikciją pagal 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2015/848 dėl nemokumo bylų¹⁶.

4.2. Kas atsitiks, jei iki išstojimo dienos Jungtinėje Karalystėje bus iškelta nemokumo byla?

Pasirengimo „Brexit’ui“ pranešimo 2 skirsnis taikomas ir nemokumo byloms.

Nemokumo bylų, kurios pradėtos Jungtinėje Karalystėje ir kurios išstojimo dieną dar nebaigtos, nuo išstojimo dienos 27 ES valstybės narės nebepripažįsta pagal Reglamentą (ES) 2015/848.

5. KITI KLAUSIMAI

5.1. Kas atsitiks specialioms Europos Sąjungos procedūroms (Europos mokėjimo įsakymo procedūrai¹⁷ ar Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrai¹⁸)?

Pasirengimo „Brexit’ui“ pranešimo 1 ir 2 skirsniai taip pat taikomi specialioms Europos Sąjungos procedūroms.

27 ES valstybėse narėse po išstojimo dienos pradėtos procedūros

¹⁶ OL L 141, 2015 6 5, p. 19.

¹⁷ 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1896/2006, nustatantis Europos mokėjimo įsakymo procedūrą (OL L 399, 2006 12 30, p. 1).

¹⁸ 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 861/2007, nustatantis Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą (OL L 199, 2007 7 31, p. 1).

Jei išstojimo dieną arba po jos ES valstybėje narėje pradėtoje procedūroje atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Jungtinėje Karalystėje, specialios Europos Sąjungos procedūros nebebus taikomos.

27 ES valstybėse narėse pradėtos procedūros, kurios išstojimo dieną dar nebaigtos

Taikyti Europos mokėjimo įsakymo procedūrą ir Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą galima tik tarpvalstybinėse bylose, kaip jos apibrėžtos atitinkamuose reglamentuose, t. y. tais atvejais, kai bent vienos iš šalių nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje kreipiamasi į teismą¹⁹. Tais atvejais, kai išstojimo dieną 27 ES valstybių narių teismuose taikomų procedūrų vienos iš šalių gyvenamoji vieta yra Jungtinėje Karalystėje, nuo išstojimo dienos tos procedūros pagal ES teisę nebetaikomos. Kiekviena iš 27 ES valstybių narių nusprendžia, ar pagal nacionalinę proceso teisę:

- tęsti dar nebaigtą procedūrą. Jokia ES teisės nuostata to nedraudžia;
- nutraukti procedūrą, t. y. nurodyti pareiškėjui iš naujo pradėti procedūrą pagal nacionalinę teisę.

5.2. Ar nuo išstojimo dienos bus teisinės pagalbos tarptautiniuose ginčiuose alternatyvų?

Nuo išstojimo dienos 2003 m. sausio 27 d. Tarybos direktyva 2003/8/EB, numatanti teisės kreiptis į teismą įgyvendinimo tarptautiniuose ginčiuose pagerinimą nustatant minimalias bendras teisinės pagalbos tokiems ginčams taisykles²⁰, 27 ES valstybėse narėse Jungtinei Karalystei nebebus taikoma.

Šį klausimą reglamentuojančių tarptautinės teisės aktų nėra. Nuo išstojimo dienos teisinei pagalbai tarptautiniuose ginčiuose taikoma nacionalinė teisė.

5.3. Ar nuo išstojimo dienos gali vėl reikėti tvirtinti apostile Jungtinės Karalystės išduotus oficialius dokumentus?

Žr. pasirengimo „Brexit’ui“ 5 skirsnį.

Nuo išstojimo dienos 27 ES valstybių narių institucijos galės reikalauti, kad dokumentai būtų patvirtinti apostile pagal 1961 m. Hagos konvenciją dėl užsienio valstybėse išduotų dokumentų legalizavimo panaikinimo²¹, ir taikyti savo nacionalinę teisę dėl bet kokio po išstojimo dienos joms pateikto Jungtinės Karalystės institucijų išduoto oficialaus dokumento vertimo.

¹⁹ Reglamento (EB) Nr. 1896/2006 3 straipsnio 1 dalis ir Reglamento (EB) Nr. 861/20073 straipsnio 1 dalis.

²⁰ OL L 26, 2003 1 31, p. 41.

²¹ <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=41>.

oOo